

© 2015 by Editura POLIROM, pentru prezenta ediție

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin retele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: litografie de Franz Xavier Knapp (1809-1883)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

VÂRNAV, TEODOR

Istoria vieții mele / Teodor Vârnav; pref.: Artur Gorovei;
postf.: Laurențiu Faifer. – Iași: Polirom, 2015

ISBN print: 978-973-46-5579-3

ISBN ePUB: 978-973-46-5586-1

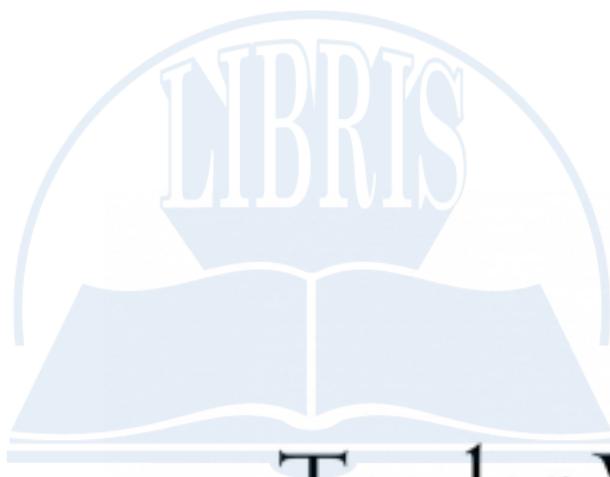
ISBN PDF: 978-973-46-5587-8

I. Gorovei, Artur (pref.)

II. Faifer, Laurențiu (postf.)

821.135.1-94

Printed in ROMANIA

Teodor VÂRNAV

Istoria vieții mele
(Autobiografie din 1845)

Prefață de Artur Gorovei

Postfață de Laurențiu Faifer

POLIROM
2015

Capitolul al VII-lea

Venirea în Besarabia. Protecția moșului meu Costachi Chiruș. Intrarea în slujbă la judecătoria ținutului Hotinul și speculația capeicilor ce agoniseam

Armanul Șadbei împlinind această porucenie au trecut cu mine granița pe la Novosuliță și m-au adus întâi la așezarea lui din satul Stăliniții; de acolo m-au trimis cu o căruță drept la Zalucea. Aceasta au fost la anul 1818 septembrie.

Moșul meu Chiruș nu era atuncea burlac precum îl știam eu de la anul 1812, ci căsătorit și cu doi copii. M-au primit cu bucurie, m-au recomanduit soției sale cucoanei Savastiții și m-au oprit să rămân cu totul în casă la dânsul, și mă recomănduia la toți boierii ce venea la dânsul, din care îndată am început a cunoaște în mine osebite simțiri. M-au trimis la Otacile Movilăului și m-am văzut cu nănașa mea stolniceasa Safta Leonard, care m-au însărcinat să nu dau uitării niciodată pe fratele ei și voitorul meu de bine ieșitul din viață Constandin Ladă, carele au avut bună plecare asupra mea, precum se dovedește

aceea din diata ce au făcut înaintea morții sale, în care pentru dragostea ei au însămnat și pentru mine o sumă de bani, faptă care o zavistuiesc toate rudeniile lui.

Eu am făgăduit că pe Ladă în toată viața mea nu-l voi uita, ci îl voi socoti totdeauna de părinte și voitorul meu de bine, precum ea mă îndatorește, și m-am întors înapoi la Zalucea.

După ce cu vremea am spus moșului meu Chiruș toate priclucenii ce s-au întâmplat cu mine, din vremea când m-au ecspediat călare la Otacile Movilăului, mi-au descoperit și el cele ce îi scrisesese pentru mine moșul său căminarul Ciurea, adică să-mi cumpere în acel ținut o moșie în posesie cu bani a vreunui jidov ce s-ar găsi ahotnic a ținea posesiei, pe care să o cauț singur că unii ce jidovii sunt opriți a ținea posesiei, și să primesc de la dânsul parte din folosul ce va ieși de la posesia acei moșii.

Foarte bun plan, însă trebuia a se găsi posesie, și pe lângă aceasta ahotnic de a închega o asemenea cu mine tovărășie.

Până la aceea, eu trăiam în casa moșului meu, îi făceam câte o slujbă, iar mai mult mă îndeletniceam cu scrisul în limba moldovenească.

Cu banii luați de la epitropii lui Ladă, îmi mai rămăsesese până atuncea 150 lei; din aceia am cumpărat una pereche ciubote, una șea și un cal,

carele se ținea la grajdul moșului meu și pe carele adeseori umblam prin țarină după iepuri, și câteodată și pe la satul Nesfoi, unde posesuia în acea vreme cunnatul moșului meu, unul Scărlat Cozmiță.

În vremea aceea în Basarabia începuse a se pune în lucrare proiectul obrazovaniei aceștii oblastii și, după viborul dvorenesc din acel an, moșul meu Chiruș era rânduit a fi unul din cilenurile judecătoriei ținutului Hotinul, ce avea să se deschidă din nou, în târgul Hotin, îndată după începerea anului 1819. Așa într-o zi luându-mă deoparte, mi-au zis că de vreme ce el au cunoscut la mine mare plecare la scrisoarea moldovenească, apoi voiește a schimba deodată planul ce au rânduit Ciurea pentru mine, și în loc de posesie dorește a-mi găsi loc de a intra în slujbă scriitor la judecătoria ce din nou are să se deschiză la Hotin, căci după frageda vârstă ce am socoate că nu voi putea fi încă în stare a ocârmui moșii în posesie fără a avea bun povătuitor, carele acela ar fi putut fi însuși el, dacă nu s-ar afla însărcinat cu slujba de mai sus arătată.

Acest plan și mie oareșce mi-au plăcut, având dorință a mă deprinde în naționalnică limbă moldovenească și a petrece împreună cu dânsul la oraș, între oameni blagorodnii, decât la sat între țărani. Și aşa la anul 1819 ghenar, după ce s-au deschis pomenita judecătorie, am intrat în slujbă

scriitor în limba moldovenească (pe care începusem a o învăța numai cu vro cinci luni în urmă) numindu-mă fiul lui Ladă, spre a împlini făgăduința nu de mult dată creștinătoarei și făcătoarei mele de bine stolniceasa Leonard, cu care poreclă și până astăzi mă numesc unii din aceia cărora nu le este bine să iută cea adevărată a mea familie de Vârnav, adăugând a mai zice încă și Lăddu. De la judecătorie deodată primeam leafă 25 lei pe lună; mâncarea, spălarea și cfartirea îmi era în casa moșului meu Chiruș, unde, pe lângă aceste, îmi ținea și calul cumpărat în grajd la Hotin.

Și pentru că eu pe atuncea începusem a-mi veni în cunoștință și a simți câte ceva și pentru folosul meu, apoi puțina leafă ce mi se slobozea de la judecătorie și darurile ce căpătăm de la unii din jăluitori îmi era de ajuns pentru îmbrăcăminte și ținerea unui băiat slugă; pentru aceea prissosul totdeauna îl legam într-o peticuță și îl puneam deoparte în ladă sau îl dam cu dobândă la câte un jidan din Hotin, care dobândă îmi era pentru cumpărat fructuri. A bea vin, rachiu sau altă băutură bețivă nicidcum nu mă puteam deprinde, măcar că se găsea mulți a mă îndemna, și uneori încă a mă și sili la aceea.

Câteodată începusem a bea tutun, însă nu pentru zburdăciune, ci pentru că pătimeam de durerea dinților, care acesta (adică tutun) s-au făcut

la mine acum fire și nu pot a mă desvăța de dânsul. Jocul cărților și a biliardului oareșcum mi se părea vesel și îndeletnicitor, când priveam pe alții că îl întrebuiță, însă eu temându-mă ca să nu păgubesc într-însul parale, precum vedeam pe mulți, mă îngrozam a-l deprinde, și pot să zic că până astăzi nu îmi este bine încă cunoscut.

O slăbiciune firească numai nu puteam încă a o stăpâni, adică buna plecare asupra neamului Evei..., din care pricină câteodată eram silit a mai împuțina din zapasul capeicelor ce strângeam în ladă și a mă învrăjbi încă și cu mătușa mea Savastița, care adeseori se jăluia asupra mea către moșul, cum că din pricina mea i se amețesc fetele din casă și i se stârpesc mancele copiilor...

Prezident la judecătoria din Hotin, în acea vreme, era pamecinul Iordachi Dimitriu, și pentru că ceilalți doi ai lui tovarăși: Chiruș și Proca, se îndeletniceau mai mult cu gospodăriile lor pe la sate decât căutau de slujbă, apoi el ocârmuia toată judecătoria după cum voia, și tovarășii lui veneau numai de iscăleau de formă jurnalurile și opredelaniile; pentru acel sfârșit și eu, întru ce se atingea de îndatoririle slujbii mele, atârnăm numai de la însuși Dimitriu. Acesta, văzând istețimea și râvna ce aveam la slujbă, mă iubea, iar când se întâmpla de putem alcătui vreo rezoluție ce el la casa lui mi-o spunea numai slovesno, și mă trimitea la cancelarie să o scriu pe curat, apoi se

afla în vohiștenie (bucurie) și se lăuda către boierii ce se întâmpla atunci la dânsul că este foarte mulțămit cu slujba mea și că cunoaște că eu cu vremea am să fiu om al trebii. După acestea și alte a mele stăruinți mi-au mărit leafa și deodată m-au rânduit stolanacialnic, dându-mi cu aceasta mai bun prilej a înmulții zapasul cape-icelor.

În vara anului 1819 toate cilenurile judecăto-riei din poronca nacelsvii au fost chemate la orașul Kișinău, spre închegarea unui obștesc așe-zământ, unde a zăbovit mai bine de una lună, și au rămas la judecătorie numai secretarul de atun-cea lordachi Mirzacu și vreo doi scriitori, între cari unul era cel mai iubit până acum al meu prieten, colejschii reghistrator Dimitrie Bontuș, ce trăiește acum în orașul Kișinău, dar pentru că pe acea vreme la judecătorie nu se afla nici o douăzecea parte din dele precum sunt astăzi, și câțiva scriitori ce îi avea judecătoria se ținea numai pentru formă, apoi și secretarul, neavând nici o zanetie, s-a dus din Hotin la așezarea lui. Asemenea și eu, neavând nici o treabă, am mij-locit la isprăvnicie, prin secretarul de atunci Ioan Boțan, de m-au rânduit la un ocol (volosti) strân-gător banilor goștinei oilor, precum se obicinuia pe acea vreme în Besarabia, și din slujba aceea, care nu s-au prelungit mai mult decât cincispre-zece zile, m-am folosit cu 400 lei; asemenea tot

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
<i>Prefață (Artur Gorovei)</i>	7
Capitolul I. Prolog și nașterea mea.....	11
Capitolul al II-lea. Avearea părintelui meu și cea întâi a mea creștere.....	14
Capitolul al III-lea. Creșterea ce mi-a dat moșul maiciei mele sulgeriul Fotachi Ciurea.....	19
Capitolul al IV-lea. Venirea la moșul meu și trimiterea mea de către dânsul la alte rudenii.....	27
Capitolul al V-lea. Trimiterea mea la București în Valahia la un negoțiant, anume Constantin Ladă	33
Capitolul al VI-lea. Moartea lui Ladă. Întâmplările ce am avut după aceea în București. Venirea la părinți și trimiterea mea în Basarabia de către căminarul Ciurea.....	45
Capitolul al VII-lea. Venirea în Besarabia. Protecția moșului meu Costachi Chiruș. Intrarea în slujbă la judecătoria ținutului Hotinul și speculația capeicilor ce agoniseam.....	63
Capitolul al VIII-lea. Începerea gospodăriei mele la satul Burlăneștii. Venirea maiciei mele de la Moldavia și întâmplarea însoțirei mele cu Zoița, fiica paharnicului Ghițăscu	75